DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

2. juli 2009 *

I sag C-111/08,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Högsta domstolen (Sverige) ved afgørelse af 4. marts 2008, indgået til Domstolen den 12. marts 2008, i sagen:

SCT Industri AB i likvidation

mod

Alpenblume AB,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann (refererende dommer), og dommerne A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits og J.-J. Kasel,

* Processprog: svensk.

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. februar 2009,

efter at der er afgivet indlæg af:

— SCT Industri AB i likvidation ved jur. kand. F. Lüning

— Alpenblume AB ved advokat L.-O. Svensson

— den tyske regering ved M. Lumma og J. Kemper, som befuldmægtigede

— den spanske regering ved J. López-Medel Bascones, som befuldmægtiget

— den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes og D. Pires, som befuldmægtigede

— Det Forenede Kongeriges regering ved L. Seeboruth, som befuldmægtiget, bistået af barrister A. Henshaw

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud-Joët og P. Dejmek, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 2, litra b), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem to svenske selskaber, SCT Industri AB (herefter »SCT Industri«) og Alpenblume AB (herefter »Alpenblume«), i anledning af et søgsmål vedrørende ejendomsretten til selskabsandele, som SCT Industri ejede i et østrigsk selskab, og som er blevet solgt til Alpenblume, idet dette søgsmål er blevet anlagt, efter at en østrigsk domstol havde afsagt en dom, hvorved det blev fastslået, at Alpenblumes erhvervelse af de nævnte selskabsandele var ugyldig.

Retsforskrifter

3 Følgende anføres i anden betragtning til forordning nr. 44/2001:

»Visse forskelle mellem de nationale regler for retternes kompetence og for anerkendelse af retsafgørelser virker hæmmende for det indre markeds funktion. Det er tvingende nødvendigt at vedtage bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning.«

4 Det anføres i syvende betragtning til den nævnte forordning: »Denne forordnings materielle anvendelsesområde skal omfatte alle de vigtigste spørgsmål på det civil- og handelsretlige område, bortset fra visse velafgrænsede delområder.«

5 Af betragtning 15 til samme forordning fremgår:

»Af hensyn til en harmonisk retspleje er det nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater. Der bør være en klar, effektiv mekanisme til at afgøre tilfælde af litispendens og indbyrdes sammenhængende krav og til at afhjælpe problemer som følge af forskellene mellem de enkelte medlemsstaters lovgivning med hensyn til, på hvilket tidspunkt en sag anses for anlagt. Med henblik på anvendelsen af denne forordning bør dette tidspunkt defineres selvstændigt.«

6 Følgende fremgår af betragtning 19 til forordning nr. 44/2001:

»Kontinuiteten mellem [konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17, herefter »Bruxelleskonventionen«)] og denne forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af Bruxelleskonventionen, og endvidere bør protokollen af 1971 [vedrørende Domstolens fortolkning af denne konvention, som revideret og ændret (EFT 1998 C 27, s. 28)], fortsat finde anvendelse på sager, der allerede er anlagt ved denne forordnings ikrafttræden.«

7 Den nævnte forordnings artikel 1 definerer forordningens anvendelsesområde. I henhold til artikel 1, stk. 1, finder forordning nr. 44/2001 anvendelse på det civil- og handelsretlige område og omfatter ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender.

8 Den nævnte forordnings artikel 1, stk. 2, litra b), bestemmer:

»Denne forordning finder ikke anvendelse på:

[…]

b) konkurs, akkord og andre lignende ordninger.«

9 Artikel 25, stk. 1 og 2, i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs (EFT L 160, s. 1), med overskriften »Anerkendelse af andre retsafgørelser og deres eksigibilitet«, bestemmer:

»1. Retsafgørelser, som træffes af den ret, hvis afgørelse om indledning af insolvensbehandling anerkendes i overensstemmelse med artikel 16, og som vedrører gennemførelsen og afslutningen af insolvensbehandlingen, samt en af denne ret stadfæstet tvangsakkord anerkendes umiddelbart. Sådanne afgørelser fuldbyrdes efter artikel 31-51 (bortset fra artikel 34, stk. 2) i Bruxelleskonventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionerne om tiltrædelse af nævnte konvention.

Første afsnit gælder tilsvarende for retsafgørelser, der følger direkte af insolvensbehandlingen, og som træffes i snæver forbindelse hermed, også når de er truffet af en anden ret.

Første afsnit gælder tilsvarende for retsafgørelser om sikrende retsmidler, som er truffet efter begæringen om indledning af insolvensbehandling.

2. Den i stk. 1 omhandlede konvention gælder for anerkendelsen og fuldbyrdelsen af andre end de i stk. 1 omhandlede retsafgørelser, for så vidt den finder anvendelse herpå.«

10 I medfør af artikel 43 i forordning nr. 1346/2000 »[finder] bestemmelserne i denne forordning […] kun anvendelse på insolvensbehandlinger, der indledes efter forordningens ikrafttræden. Retshandler foretaget af skyldneren inden forordningens ikrafttræden er fortsat underlagt den lovgivning, der var gældende for dem på det tidspunkt, hvor de blev foretaget«.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

11 I løbet af 1993 blev SCT Industri taget under konkursbehandling ved Malmö tingsrät. Der blev udpeget en kurator. I forbindelse med konkursbehandlingen solgte kurator de selskabsandele på 47%, som SCT Industri ejede i det østrigske selskab SCT Hotelbetrieb GmbH, nu Scaniahof Ferienwohnungen GmbH (herefter »Scaniahof«), til Alpenblume for 2 SEK. Sidstnævnte selskab blev registreret i Østrig som ejer af selskabsandelene.

12 Konkursbehandlingen afsluttedes i løbet af 1997 uden overskud. Den 19. marts 2002 besluttede Malmö tingsrät, at SCT Industri skulle træde i likvidation.

13 En østrigsk domstol, for hvilken SCT Industri havde indbragt et søgsmål, fandt derefter, at kuratoren, som var udpeget i Sverige, ikke havde kompetence til at disponere over aktiverne i Østrig, og fastslog derfor, at Alpenblumes erhvervelse af selskabsandelene var ugyldig. Den østrigske domstol traf derfor afgørelse om, at Scaniahof skulle registrere SCT Industri som ejer af de selskabsandele, som konkursboet havde overdraget. Alpenblume optrådte som biintervenient (»Nebenintervenientin«) under den østrigske retsprocedure. Oberster Gerichtshof (Østrig) forkastede den af biinterveninenten iværksatte appel (»außerordentliche Revision«) den 17. maj 2004.

14 Den 24. august 2004 anlagde Alpenblume sag mod SCT Industri ved en svensk domstol med påstand om, at Alpenblume havde ret til de samme selskabsandele, og med påstand om, at SCT Industri tilpligtedes at træffe alle de foranstaltninger, som var nødvendige for, at Alpenblume kunne registreres som retmæssig ejer af de nævnte selskabsandele. Ved afgørelse af 17. marts 2005 fastslog Malmö tingsrät, efter indsigelse fra sagsøgte i hovedsagen, at der intet var til hinder for at påkende denne påstand.

15 SCT Industri ankede denne afgørelse og påstod sig frifundet. Alpenblume nedlagde påstand om stadfæstelse. Ved afgørelse af 26. juli 2005 stadfæstede Hovrätten för Skåne och Blekinge underrettens dom.

16 Högsta domstolen, for hvilken SCT Industri har indgivet en appel, har ved kendelse af 4. marts 2008 besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning [nr. 44/2001] vedrørende konkurs, akkord og andre lignende ordninger fortolkes således, at den omfatter en afgørelse truffet af en domstol i en medlemsstat (A) om registrering af ejendomsretten til andele i et selskab med hjemsted i medlemsstat A, i det tilfælde, at ejendomsretten til andelene er blevet overdraget af en kurator i et konkursramt selskab i en anden medlemsstat (B), når domstolen ved sin afgørelse har lagt til grund, at medlemsstat A, i mangel af en mellemstatlig aftale om gensidig anerkendelse af konkursbehandlinger, ikke anerkender kurators kompetence til at råde over ejendom i medlemsstat A?«

Om det præjudicielle spørgsmål

17 Spørgsmålet fra den forelæggende ret vedrører nærmere bestemt medlemsstaternes indbyrdes anerkendelse af en retsafgørelse afsagt i en civil sag, som er forbundet med en konkursbehandling, som har fundet sted i en anden medlemsstat. Mere præcist drejer dette spørgsmål sig om, hvorvidt en afgørelse, hvorved en domstol i en anden medlemsstat har truffet afgørelse om annullation af en overdragelse af selskabsandele gennemført i forbindelse med en konkursbehandling, med den begrundelse, at den kurator, som har overdraget disse selskabsandel, ikke kunne råde over aktiver i denne medlemsstat, er omfattet af undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning nr. 44/2001, som finder anvendelse ved konkurs, tvangsakkord og andre lignende ordninger.

18 Det bemærkes indledningsvis, at forordning nr. 1346/2000 ikke finder anvendelse på den i hovedsagen omhandlede procedure, idet denne er indledt inden den nævnte forordnings ikrafttræden.

19 Det skal herefter alene afgøres, om en afgørelse som den, der i hovedsagen er blevet afsagt af den østrigske domstol, er omfattet af forordning nr. 44/2001, således at den er bindende for den forelæggende ret.

20 Det bemærkes herved for det første, at hvad særligt angår konkurser og andre lignende ordninger, er disse blevet udelukket fra Bruxelleskonventionens anvendelsesområde såvel på grund af det omhandlede sagsforholds særlige karakter, som kræver specielle regler, som på grund af de dybtgående forskelle mellem de kontraherende staters lovgivninger (jf. i denne retning dom af 22.2.1979, sag 133/78, Gourdain, Sml. s. 733, præmis 3, og Jenard-rapporten vedrørende Bruxelleskonventionen (EFT 1979 C 59, s. 1)).

21 Domstolen har således i sin retspraksis vedrørende Bruxelleskonventionen fastslået, at et søgsmål er knyttet til en konkursbehandling, når det direkte udspringer af konkursen og har snæver forbindelse med en sag om konkurs, akkord og andre lignende ordninger (jf. Gourdain-dommen, præmis 4). Et søgsmål, der udviser sådanne kendetegn, er derfor ikke omfattet af denne konventions anvendelsesområde.

22 Det følger ligeledes af denne retspraksis, at for så vidt som forordning nr. 44/2001 nu er trådt i stedet for Bruxelleskonventionen i forholdet mellem medlemsstaterne, med undtagelse af Kongeriget Danmark, gælder den fortolkning, som Domstolen har foretaget af denne konvention, også for nævnte forordning, i det omfang dens bestemmelser svarer til bestemmelserne i Bruxelleskonventionen (jf. navnlig dom af 14.5.2009, sag C-180/06, Ilsinger, Sml. I, s. 3961, præmis 41).

23 I den ordning, som er indført ved den nævnte forordning, indtager sidstnævntes artikel 1, stk. 2, litra b), samme plads og opfylder samme funktion som Bruxelleskonventionens artikel 1, stk. 2, nr. 2. Desuden er ordlyden af disse to bestemmelser identisk.

24 Henset til ligheden mellem en bestemmelse i Bruxelleskonventionen og en bestemmelse i forordning nr. 44/2001, er det i henhold til betragtning 19 til sidstnævnte forordning nødvendigt at sikre kontinuitet ved fortolkningen af disse to instrumenter, idet en sådan kontinuitet ligeledes udgør et middel til at sikre iagttagelse af retssikkerhedsprincippet, der udgør en del af grundlaget for disse instrumenter (Ilsinger-dommen, præmis 58).

25 Henset til det ovenstående er det således spørgsmålet om, hvor tæt en forbindelse — som omhandlet i Gourdain-dommen — der er mellem et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede og konkursbehandlingen, som er afgørende med henblik på at fastslå, om undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse.

26 Det må konstateres, at i tvisten i hovedsagen synes denne forbindelse at være særlig tæt.

27 Det fremgår således for det første af forelæggelsesafgørelsen, at tvisten i hovedsagen udelukkende angår ejendomsretten til selskabsandele, som i forbindelse med en konkursbehandling af en kurator er blevet overdraget på grundlag af bestemmelser som dem, der er indeholdt i den svenske lov om konkurs (Konkurslagen) nr. 672 af 1987 (SFS 1987, nr. 672), og som fraviger de almindelige civilretlige bestemmelser, herunder navnlig ejendomsretlige bestemmelser. Sådanne bestemmelser fastsætter navnlig, at skyldneren i tilfælde af insolvens mister retten til frit at råde over sine aktiver, og at det påhviler kuratoren på kreditorernes vegne at råde over de aktiver, som indgår i konkursboet, herunder at gennemføre de nødvendige overdragelsestransaktioner.

28 Udtrykt på en anden måde udgør den i hovedsagen omhandlede overdragelse og søgsmålet vedrørende ejendomsretten til selskabsandelene, som overdragelsen har resulteret i, en direkte og uadskillelig følge af kurators udøvelse af en beføjelse, som kurator specifikt er indehaver af i medfør af nationale retsbestemmelser, som regulerer konkursbehandlinger, idet det bemærkes, at kurator er et retssubjekt, som først griber ind, efter at konkursbehandlingen er indledt.

29 Dette afspejles desuden navnlig i det forhold, at i hovedsagen — som det fremgår af de for Domstolen fremlagte sagsakter — er aktiverne hos den virksomhed, som er genstand for konkursbehandlingen, blevet forøget som følge af kurators salg af de omhandlede selskabsandele.

30 Det er desuden ubestridt, at årsagen til, at den østrigske domstol ved den afgørelse, som påstås anerkendt for den forelæggende ret, har fastslået, at overdragelsen af de i hovedsagen omhandlede selskabsandele er ugyldig, netop og udelukkende vedrører rækkevidden af nævnte kurators kompetencer i forbindelse med en konkursbehandling, herunder navnlig dennes mulighed for at råde over aktiver i Østrig. Indholdet og rækkevidden af denne afgørelse er således nært forbundet med konkursbehandlingens forløb. Denne forbindelse svækkes endvidere ikke af det forhold, at den nævnte konkursbehandling i hovedsagen var afsluttet på det tidspunkt, hvor søgsmålet vedrørende ejendomsretten til selskabsandelene blev anlagt ved de østrigske domstole.

31 Det må under disse omstændigheder fastslås, at beslutningen om anlæggelse af et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede følger direkte af en konkursbehandling, træffes i snæver forbindelse hermed og derfor ikke er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001.

32 Henset til den specifikke retlige situation, som foreligger i hovedsagen, og til den tætte forbindelse, som findes mellem det søgsmål, som verserer for den forelæggende ret, og konkursbehandlingen, har de principper, som er indeholdt i anden, syvende og femtende betragtning til forordning nr. 44/2001, ingen betydning for denne vurdering.

33 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en afgørelse afsagt af en domstol i medlemsstat A vedrørende registrering af ejendomsretten til selskabsandele udstedt af et selskab med hjemsted i medlemsstat A, hvorefter overdragelsen af de nævnte selskabsandele skal anses for ugyldig med den begrundelse, at domstolen i medlemsstat A ikke anerkender de kompetencer, som en kurator i medlemsstat B har i forbindelse med en konkursbehandling, som har fundet sted og er blevet afsluttet i medlemsstat B.

Sagens omkostninger

34 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en afgørelse afsagt af en domstol i medlemsstat A vedrørende registrering af ejendomsretten til selskabsandele udstedt af et selskab med hjemsted i medlemsstat A, hvorefter overdragelsen af de nævnte selska-

bsandele skal anses for ugyldig med den begrundelse, at domstolen i medlemsstat A ikke anerkender de kompetencer, som en kurator i medlemsstat B har i forbindelse med en konkursbehandling, som har fundet sted og er blevet afsluttet i medlemsstat B.

Underskrifter